

C-J CHARPENTIER

MINNET AV EN VÄN

Jag sitter hemma vid datorn och minns Tord Wallström, tecknar en bild. Inte för att jag pliktskyldigt måste utan för att jag vill.

Kanske svävar hans ande långsamt förbi över Järrestad just i detta ögonblick. För Tord sitter inte sysslös i någon himmel, utan fortsätter den resa som präglade merparten av hans liv – en resa fylld av upptäckter och återbesök. Alltid med nyvässad penna och kamera.

Några korta biografiska fakta för de som inte kände honom personligen: född 1928 i Katrineholm, första långa resan gick till Centralamerika i tidigt 1950-tal, senare chefredaktör i Arboga, och hedrad med det första Stora Journalistpriset i Sverige – för sin bevakning av kriget i Biafra.

Sammanlagt blev det ett tjugoböcker och mängder av rese- och kulturjournalistik, ett hus i Limhamn, ett hus på Irland och ett hus i skånska Veberöd – hela tiden med hustrun Eivor vid sin sida, medan barnen Ylva och Peter hann bli stora.

Åren efter Eivors död 2005 fyllde Tord sin tid med tre projekt: han startade sajten Läs en bok, han byggde ett hus i Björka utanför Sjöbo – gott och väl åttio år gammal, och han återvände hyllad och presidentinbjuden till Maldiverna, där han faktiskt tidigare hindrat en statskupp. Vilket är lika häpnadsväckande som att han en gång drev omkring i en kanot i havet och räddades till livet av Canadas mest avlägset stationerade fyrvaktare. Den gode Gorden som bidragit med några texter på sajten.

Och i Björka arbetade Tord bokstavligen livet ut. I sitt eget tempo som vid en första anblick kunde te sig en aning sävligt, trots att han alltid fick loss de metaforiska tummarna och fullbordade sina intentioner; en tänkt memoarbok undantagen.

För det var så han var, en försiktig general. Eftertänksam, liberal, och med ett fenomenalt öra för det svenska språket.

Första gången jag hade personlig kontakt med Tord var omkring 1980 då jag skrev ett brev till honom innehållande en felstavning.

- Har Du varit på Maskarerna? frågade jag eftersom jag visste att Tord begått ett antal tropiska öar.

Varpå Tord ringde mig med den obetalbart skälliga repliken.

- Det heter ju för fan Maskarenerna och inte Maskarerna, det borde väl du veta!

Underförstått: din dumme sate.

Där började ett umgänge, och tjuugoåttio år senare kom jag iväg till Maskarenerna, firade jämn och något åldersstigen födelsedag på Réunion.

Vi träffades regelbundet, ringde och brevväxlade, och när projektet i Björka började förverkligas körde jag hem till Tord ett par gånger i månaden under cirkus sex-sju års tid – då vi läste varandras manus och jobbade med Läs en bok.

I samma veva döpte vi min motorcykel till Kakexpressen, eftersom det ingick i konceptet att jag alltid skulle ta med mig katalaner från Norrmans Conditori i Gärsnäs när jag körde västerut.

Det enda problemet var att Tord alltid köpte ett trist sydafrikanskt lådvin men det ordnade sig med medförda franska buteljer från Systemet i Simrishamn. Fast vid de tillfällena blev det buss eller övernattnings för min del.

Mot slutet av Tords levnad blev kontakterna av naturliga skäl färre, och när hans mail helt uteblev på den mycket sena senhösten 2016 förstod jag sakernas tillstånd. Men då hade han – efter en arbetsfylld vår och sommar – hunnit färdigställa och publicera det som skulle bli hans sista text: Vad hände sen? som sammanfattar utvecklingen i Biafra, Maldiverna och Kurdistan.

Efter nästan fyrtio år av umgänge har Tord alltid funnits som något av en konstant i min tillvaro, och det är svårt att riktigt inse att han inte längre finns bland oss.

Men jag minns med glädje våra grillstunder bakom huset, tömda vinflaskor och långa samtal om böcker och skrivande.

I största vänskap.

GORDEN SCHWEERS

Bringing Out the Best: Tord Wallstrom

I had to get up from my breakfast to deal with the annoyance that was happening outside the window. A seaplane was circling in the bay in front of the village of whalers Captain James Cook had described in detail some 200 years earlier. My duties as the assistant light house keeper didn't include attending to the arrival of a stray seaplane. But the plane kept circling, the engine sputtering on and off again. This interruption wasn't going to go away until I dealt with the intrusion.

Minutes later I was in my canoe and alongside one of the pontoons of the seaplane. The engine choked to a halt. Then the door on the passenger side flew open, permitting the introduction of our next visitor to jump in my canoe. Before I could object he apparently liked his destination so much he announced: "I've come to stay for 2 weeks." Two weeks!

My breakfast was getting cold. This was just too much to handle. I said in response, "And how do you expect to feed yourself for the next two weeks?"

I valued not only my food supply but also my privacy and solitude. Tord was however amused and confessed he actually meant "2 hours" and not two weeks which he considered a good Swedish joke. The plane was airborne above our heads before I could object to the lesser of two evils. This visit was being forced upon me without any consent (just as Cook had done to the natives two centuries earlier). With sound but silent reservations, I paddled Tord Wallstrom back to the float at the base of Nootka Light Station. In the quiet of our passage, my intruder confided the details of his new adventure. He was a man on a quest that encompassed the entire globe, following the trail of Captain James Cook around the world. The theme of his book would map out the social impact of Cook's three famous circumnavigations; his last made even more famous by his bludgeoning at the hands of the natives in Kealahakua Bay, Hawaii, once they discovered he was not the godhead Lono but rather the agent of imperialism. Back in my quarters, Tord and I had only a short time to discuss the ambiance of such a legacy.

For starters, Tord looked around my civil service home with its drapes and carpets. He asked, "Just what does your father do?" I knew what he was getting at. Jobs such as mine were doled out on the basis of privilege and the right connections, not aptitude. I had him hands down on that one. "My father?" I smiled. "He works in a sawmill." It felt like I had just passed the first test.

Our conversation shifted to the situation in the village of Yuquot, 'the place where the four winds converge'. At first the impact Cook had on the people in the village was less than infinitesimal. Yet more ships would arrive looking for sea otter pelts and women until in 1803 the American ship BOSTON was attacked and her entire crew slaughtered in reprisal. Tord got a grasp of the situation in a few seconds. In 1778 the chance arrival of HMS Resolution was the smallest pebble starting an avalanche. Cook overlooks this important fact in his journals.

Tord asked questions and took pictures while I escorted him around the village. The place was deserted. The last generation had moved to another reservation that was adjacent the pollution of a pulp mill owned by the Dutch East Asiatic Trading Company. They were offered jobs in the mill in exchange for medical care and an education for their displaced children. Tord scribbled down more notes and met with the head keepers in their home, Ed and Pat Kidder.

The seaplane arrived on time. Our canoe ride was reversed, rowing out to one of the half submerged pontoons and Tord's return to the hectic frustration of a modern world. He sat facing me in the canoe. That cyclops camera of his went up for one last opportunity. My image was frozen in time, spirited away in his roll of film: people all over the literary world would wonder forever what was wrong with Canadians that they couldn't afford to get haircuts for years on end. I was too young to have facial hair.

The plane left with the sound of a rubber band becoming unwound. That brief visit by our explorer from

Sweden was a breath of fresh air. I'm still breathing that bitter sweet air now that our mentor and loving friend has commenced his final passage. God bless you, Tord.
